

Základní škola Rozseč nad Kunštátem, okres Blansko

Preventivní program školy

školní rok 2024/2025

Účinnost od 2. 9. 2024

Zpracovala: Mgr. Hana Bělehrádková

1. ÚVOD

Preventivní plán školy (dále jen PPŠ) je konkrétní dokument školy zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a prevenci rizikového chování.

Vychází ze školní strategie primární prevence, jejímž hlavním cílem je vytvoření a udržení optimálního klimatu ve škole.

Na tvorbě a realizaci se podílí celý pedagogický sbor. Jednotliví učitelé začleňují preventivní témata do výuky předmětů podle ŠVP (především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě).

Klademe důraz na bezprostřední reakci na právě se vyskytnuvší problém. Důležité je zapojení dětí do kolektivu, učit žáky řešit konflikty, vést je ke spolupráci, kamarádství a vzájemné pomoci.

Nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci dětí školního věku se stává celospolečenským problémem.

U všech žáků ZŠ je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací (přiměřeně k věku a rozumovým schopnostem žáků), naslouchat jejich problémům, otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni, posilovat jejich sebevědomí, rozvíjet sociální komunikaci a spolupráci.

Rodiče jsou informováni o PPŠ na třídních schůzkách. Individuální informace poskytujeme po předchozí domluvě.

Ve škole jsou umístěny nástěnné obrazy k problematice závislostí, žákům jsou předávány informační materiály.

PPŠ je na základě výsledků evaluace aktualizován a přizpůsoben současnému stavu i potřebám školy.

Preventivní program školy (PPŠ) byl vypracován v souladu s metodickým doporučením rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28.

2. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název školy: Základní škola Rozseč nad Kunštátem, okres Blansko
Adresa školy: Rozseč nad Kunštátem 2, 679 73, Rozseč nad Kunštátem

Ředitelka školy: Mgr. Jitka Šikulová

IČO: 70985073

Telefon: 604 827 249

E-mail: reditel@zsrnk.cz

Webové stránky: www.zsrnk.cz

Školní metodik prevence: Mgr. Hana Bělehrádková

Tel.: 732 240 618

Výchovný poradce: Mgr. Jitka Šikulová

Tel.: 604 827 249

Speciální pedagog: Mgr. Jitka Petrželková

Tel.: 603 203 914

ZŠ – 1. stupeň	
Počet tříd	Počet žáků
I. (1.roč. a 2.roč.)	8 + 5
II. (3.roč.)	14
III. (4. roč.)	14
Celkem	41

3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola patří mezi neúplné venkovské školy. Poskytuje základní vzdělávání žáků od prvního do čtvrtého ročníku, a to ve třech třídách. Žáci všech tříd jsou však v každodenním kontaktu a některé výchovné předměty (např. Tv, Hv, Vv a Pč) probíhají společně. V současnosti školu navštěvuje celkem 41 žáků, převážně místních, pouze 5 žáků dojíždí z okolí. Škola je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je obec Rozseč nad Kunštátem. Součástí školního areálu je sportovní hřiště a zahrada s venkovní učebnou, které jsou využívány nejen k výuce, ale i k trávení času o svačínové přestávce.

Pracujeme podle Školního vzdělávacího programu Základní školy Rozseč nad Kunštátem, okres Blansko.

Ve škole se zaměřujeme také na podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým jsou poskytnuta podpůrná opatření a individuální přístup. Kromě práce během vyučovacích hodin se žákům se speciálními vzdělávacími potřebami věnuje speciální pedagog v hodinách reedukační a nápravné péče.

Cílem naší školy je vytvořit příjemné a radostné pracovní prostředí pro žáky, umožnit jim vzdělávat se v klidném, podnětném a tvořivém prostředí. Pěstovat mezi nimi přátelské vztahy, učit je vzájemné spolupráci.

Poradenské služby ve škole jsou zajišťovány školním poradenským pracovištěm.

Členy školního poradenského pracoviště jsou:

výchovný poradce – Mgr. Jitka Šikulová

metodik prevence – Mgr. Hana Bělehrádková

Speciální pedagog – Mgr. Jitka Petrželková

Výhodou školy je téměř rodinné prostředí, kde se mnoho dětí i rodičů mezi sebou zná. Negativní jevy bývají často brzy odhaleny. Školní řád, Krizový plán školy a Program proti šikaně stanoví postoj školy, možné postupy a sankce v souvislosti s rizikovým chováním žáků.

4. CÍLE PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Naším cílem je předcházet výskytu a šíření rizikového chování, zvýšit působnost na žáky přenášením nových informací a tím zvyšovat jejich informovanost a odolnost vůči rizikovému chování.

Cíle preventivního programu reflektují aktuální situaci. Ve stanovení cílů je vždy přihlédnuto k věku žáků a k situaci v daném kolektivu.

Ve školním roce 2024/2025 je naším prvořadým cílem posilování pozitivních vztahů mezi spolužáky, udržovat pozitivní klima školy, spolupráci pedagogů, rodičů i žáků.

V PPŠ jsou stanoveny tyto dlouhodobé a krátkodobé cíle:

a) Dlouhodobé cíle

- vést žáky ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a harmonickému rozvoji osobnosti
- rozvíjet a podporovat sociální kompetence žáků
- posilovat komunikační dovednosti
- vytvářet prosociální klima školy a pozitivní klima v jednotlivých třídách
- odhalovat projevy rizikového chování žáků a zajistit odbornou pomoc při případném zachycení tohoto chování
- vést žáky k odpovědnosti za své zdraví a zdravé sebevědomí
- podporovat správu hodnotovou a postojovou orientaci žáků

b) Krátkodobé cíle

- vymezení jasných pravidel chování
- řešení aktuálních problémových situací

- zařazení jednotlivých témat vztahujících se k prevenci rizikového chování do učiva jednotlivých předmětů
- uplatnění individuálního přístupu
- zajištění předání informací z oblasti prevence
- spolupráce žák + rodič + pedagog
- organizace a realizace preventivních programů podle potřeby školy

5. PRIMÁRNÍ PREVENCE V RÁMCI VÝUKY

Témata primární prevence jsou nejčastěji zahrnuta ve vyučovacích hodinách. Primární prevenci má na starosti především třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají nejčastěji v prvouce, přírodovědě, vlastivědě a informatice. Třídní učitel se ve třídě snaží vytvořit příznivé psychosociální klima, snaží se realizovat činnosti, které vedou k jeho zlepšení. Včasné odhaluje specifické poruchy učení a chování, vede žáky k sebehodnocení, posiluje mezi nimi pozitivní vztahy, učí žáky řešit konflikty, vést je ke spolupráci, kamarádství a vzájemné pomoci, dbá o všestranný rozvoj.

1. – 4. ročník ZŠ

- vhodné chování ve škole a ve společnosti, pravidla slušného chování
- postavení v rodině, vztahy v rodině, funkce rodiny
- komunikace, mezilidské vztahy, chování k cizím lidem
- kamarádství, šikana, kyberšikana
- rasismus
- režim dne
- duševní hygiena, relaxace
- využití volného času
- výchova ke sportu

- péče o zdraví, krizové situace, přivolání pomoci
- základy rodinné a sexuální výchovy, sexuální zneužívání
- prevence zneužívání návykových látek
- osobní bezpečí, linka důvěry
- zásady bezpečného chování v silničním provozu

6. ZPŮSOB REALIZACE PPŠ

- Seznámení pedagogického sboru školy s PPŠ v úvodním týdnu školního roku
- Rozdělení kompetencí a úloh při realizaci PPŠ mezi pedagogický sbor
- Začlenění úspěšných akcí z předcházejících let a přidávání nových
- Průběžné informování pedagogického sboru o realizaci PPŠ a sdílení výsledků řešení krizových situací a rizikového chování.
- Informování o aktuálním vývoji legislativy a doporučeních v této oblasti. Provedení evaluace PPŠ na konci školního roku, zařazení evaluace do výroční zprávy školy
- Celý program je realizován ve spolupráci s metodičkou prevence, výchovnou poradkyní, vedením školy a učiteli

7. PREVENTIVNÍ AKTIVITY

Plánované specifické preventivní programy a aktivity pro žáky se uskutečňují na základě zkušeností z minulých roků. Do výuky jsou zařazovány především dle aktuální potřeby.

Podané ruce – Třída jako team, Internetem bezpečně

Acet – Pozor nebezpečí, Plavba po online moři

Plánované nespecifické aktivity

- Třídnické chvílky – komunitní kruhy
- Celoroční projekt: Ovoce a zelenina do škol
 - Mléko do škol
- Zážitkové akce školy: Naši nováčci – prvňáci mají svého patrona
 - Den stromů
 - Projektová výuka – plody podzimu, podzimní tvoření
 - Zimní radovánky
 - Vánoční dílničky
 - Karneval masek
 - Velikonoční dílničky
 - Jarní setkání na zahradě školy
- Nácvik kulturního programu: Vítání občanů
 - Mikulášská besídka
 - Vánoční besídka
 - Slavnostní rozloučení čtvrtáků se školou
- Divadelní představení – Brno – dle aktuálních nabídek a volných kapacit
- Planetárium Brno
- Enviromentální výchova
 - celoroční třídění odpadu (EKO KOM – Tonda Obal)
 - projektová výuka mimo školu – programy pracoviště Jezírko
 - aktivity inovativního vzdělávání žáků – využití venkovní učebny
- Sportovní a zájmové aktivity
- Účast v soutěžích: WocaBee, Matematický klokan
- Sbírka: Život dětem
- Dopravní výchova – dopravní hřiště v Blansku
- Programy, exkurze a výlety dle aktuální nabídky

Hlavní náplní těchto aktivit není prevence sociálně rizikového chování, přesto tyto aktivity napomáhají v upevňování přátelských vztahů žáků celé naší školy. Žáci se učí spolupracovat, řešit problémy ve skupině, učí se zvládat zátěžové situace, starat se nejen o sebe, ale i o ostatní.

8. SOUČASNÁ SITUACE VE ŠKOLE

Primární prevence probíhá mj. v rámci výuky na základě metodických pokynů MŠMT a v souladu s ŠVP vycházejícím z RVP ZV. Nejčastějšími problémy naší školy jsou zejména vztahové, a to v rámci jednotlivých třídních kolektivů.

9. SPOLUPRÁCE S JINÝMI ORGANIZACEMI

- PPP Boskovice – 516 454 178
- PPP Blansko – 516 417 431, 605 286 685 (Mgr. Olga Trmačová)
- SPC Blansko – 516 411 868, 775 883529, 775 879 406
- SVP Veslařská Brno – 543 216 685
- policie ČR, služebna Boskovice – 974 631 730
- OSPOD Boskovice – 516 488 761
- Linka bezpečí – 116 111

10. ODKAZY NA PORADENSKÉ INTERNETOVÉ STRÁNKY

- www.linkabezpeci.cz
- www.drogovaporadna.cz
- www.drogy-info.cz
- www.minimalizacesikany.cz

- www.zivot-bez-zavislosti.cz
- www.e-bezpeci.cz
- www.bezpecne-online.cz
- www.prevence-info.cz
- <https://linkaztracenedite.cz/>
- <https://www.kpbi.cz/>
- <https://nepanikar.eu/>

11. KNIHOVNA ŠMP

Ahoj, Úmluvo – výklad úmluvy o právech dítěte

Alkohol, drogy a vaše děti – Nešpor Karel.....

Děti a jejich problémy – Sdružení linky bezpečí

Drogová závislost – Presl J.

Dvacet rad rodičům – Kim Oates

Homo fobie v žákovských kolektivech – Smetáčková Irena...

Interpersonální násilí na dětech – Vaníčková E.

Jak se musel beránek Nejmilejší Kožíšek stát neviditelným – Lukášová D.

Jak přestat brát drogy - Nešpor Karel

Jak překonat problémy s alkoholem vlastními silami – Nešpor Karel

Bolest Šikanování - Kolář Michal

Jak překonat problém s hazardní hrou (Nešpor Karel)

Program podpory zdraví ve školství – Havlínová Miluše

Nenič své chytré tělo (Raynerová Claire)

Normální je nekouřit

Návykové látky – Nešpor K.

Prevence problémů působených návykovými látkami (Nešpor K., Csémy L., Pernicová H.)

Primární prevence rizikového chování ve školství - Miovský Michal a kol.

12. HODNOCENÍ PROGRAMU

Hodnocení programu primární prevence je prováděno za školní rok formou výkaznictví SEPA.

Ke zjišťování aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole je využívána schránka důvěry, postřehy vyučujících, připomínky dětí, komunitní kruhy, hodiny výchovného charakteru.

13. ZÁVĚR

Školní preventivní program je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky.

Z hlediska efektivity je důležitá spolupráce pedagogů, žáků, zákonných zástupců a ostatních odborníků. Programy berou zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců a na vytváření dobrého klimatu ve třídě, i v celé škole. Snažíme se, aby žáci získali řadu znalostí a dovedností v oblasti primární prevence rizikového chování.

Jednotlivé části programu budou kontrolovány kolektivem Školního poradenského pracoviště. Podle výsledků mohou být upraveny.

S výsledky budou seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci. Preventivní aktivity rizikového chování budou v průběhu školního roku doplňovány a upravovány podle potřeb.

Součástí preventivního programu školy jsou přílohy č. 1-4.

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Školní program proti šikanování

Příloha č. 2: Krizový plán při zjištění šikany

Příloha č. 1

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Definice šikany dle MŠMT Čj.: 24 246/2008-6

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání.

Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty, např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.
- kritika žáka, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- žák se podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů, nucení ke spoluúčasti

- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- je uzavřený
- náhlé zhoršení školního prospěchu
- poškozené, znečištěné věci
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků

šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by tráвило volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechut' jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.

- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Svě zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.
- Č.j. MŠMT-21149/2016

Stádia šikanování (Kolář, 2011)

První stádium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stádium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stádium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

Příloha č. 2

KRIZOVÝ PLÁN PŘI ZJIŠTĚNÍ ŠIKANY

První pomoc při počáteční šikaně:

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně

1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovory s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou	A. První (alarmující) kroky pomoci 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí B. Příprava podmínek pro vyšetřování 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům C. Vyšetřování 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.
--	--

